

Sygn. akt X C 1668/18 upr.

UZASADNIENIE

Powód, (...) S.A. z siedzibą w B., wniósł

o zasądzenie od pozwanej I. D. na jego rzecz kwoty 3.984,08 zł. z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 07.03.2018 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu żądania podniósł, że pozwana zobowiązała się poprzez podpisanie w dniu 27.03.2015 r. weksla do zapłaty w dniu 06.03.2018 r. kwoty w nim wskazanej, tj. 3.984,08 zł. Powód w dniu 04.02.2018 r. wezwał pozwaną do wykupu weksla, jednak pozwana nie dokonała żadnej wpłaty.

Pozwana, I. D., potwierdziła zawarcie z powodem umowy pożyczki, jednak zakwestionowała wysokość roszczenia. Wskazała, że nikt nie negocjował z nią warunków umowy, a w szczególności opłat związanych z udzieleniem pożyczki. Jej zdaniem warunki udzielonej pożyczki są lichwiarskie. Podniosła także, że biorąc pożyczkę była w trudnej sytuacji finansowej i w depresji, oraz że nie zdawała sobie sprawy z kosztów pożyczki, w tym kosztów ubezpieczenia. Podała, że rzetelnie spłacała raty do listopada 2017 r. Zauważyła też, że spłaciła dotychczas 12.800,00 zł., co wynika z harmonogramu spłat, oraz że powodowi nic więcej się już nie należy. (karta 43, 62)

Sąd ustalił, co następuje:

Pozwana I. D. zawarła w dniu 27.03.2015 r. z (...) S.A. z siedzibą w B. umowę pożyczki nr (...). Zgodnie z jej treścią, kwota udzielonej pożyczki wynosiła 13.956,00 zł., całkowita kwota pożyczki 6.000,00 zł., koszt ubezpieczenia 7.090,00 zł., opłata przygotowawcza 866,00 zł., wynagrodzenie umowne 948,00 zł., wysokość miesięcznej raty 414,00 zł., całkowity koszt pożyczki 8.904,00 zł., całkowita kwota do spłaty 14.904,00 zł. Spłata miała nastąpić w 36 miesięcznych ratach. Pożyczkobiorca zobowiązany był ponieść koszt opłaty przygotowawczej i koszt ubezpieczenia, które miały być potrącone z kwoty udzielonej pożyczki, tj. z kwoty 13.956,00 zł. Tytułem zabezpieczenia spłaty zobowiązań, wynikających z umowy pożyczki z dnia 27.03.2015 r., pozwana wystawiła w tymże dniu, tj. 27.03.2015 r., weksel in blanco. Powód wypowiedział umowę pożyczki pismem z dnia 04.02.2018 r. w związku z niepłaceniem zobowiązań przez pozwaną zgodnie z ustalonym kalendarzem spłat, informując, że dług wynosi 3.984,08 zł. Jednocześnie zawiadomił pozwaną, że stosownie do postanowień umowy pożyczki i deklaracji wekslowej wystawiony przez nią weksel in blanco został wypełniony.

(dowód: umowa pożyczki k.46-52, kalendarz spłat k.42, wypowiedzenie umowy pożyczki k. 6, weksel k. 5, deklaracja wekslowa k.53)

Sąd Rejonowy w Olsztynie, V Wydział Gospodarczy, postanowieniem z dnia 14.09.2018 r. oddalił wniosek I. D. w sprawie o ogłoszenie upadłości jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Stało się ono prawomocne z dniem 03.12.2018 r.

(dowód: postanowienie k.30, pismo z dnia 28.12.2018 r. k. 35)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Sąd, ustalając stan faktyczny, oparł się na dowodach z dokumentów, przedłożonych przez strony, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała.

Powód domagał się zasądzenia od pozwanej należności z weksla

in blanco, wystawionego przez nią jako zabezpieczenie roszczeń, wynikających z wiążącej strony umowy pożyczki z dnia 27.03.2015 r. W związku z powstaniem zaległości z tytułu tej umowy, powód wypełnił weksel in blanco oraz wezwał pozwaną do jego wykupu, czego w określonym terminie pozwana nie uczyniła.

Zgodnie z ustawą z dnia 28.04.1936 r. Prawo wekslowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 160), weksel jest papierem wartościowym, sporządzonym w formie ściśle określonej przez przepisy prawa wekslowego. Weksel własny zawiera bezwarunkowe przyrzeczenie wystawcy zapłacenia określonej w nim sumy pieniężnej w określonym miejscu i czasie oraz stwarza bezwarunkową odpowiedzialność osób w nim podpisanych. Weksel in blanco może być środkiem zabezpieczenia wierzytelności, wynikających z różnorodnych stosunków prawnych. Wystawiony jako własny i wręczony w związku z zawarciem umowy pożyczki, prowadzi do powstania zobowiązania wekslowego wystawcy. Powinien być wypełniony przez uprawniony podmiot zgodnie z zawartym porozumieniem lub wystawioną deklaracją wekslową.

Powstałe w ten sposób zobowiązanie wekslowe ma co do zasady charakter samodzielny i abstrakcyjny, a więc niezależny od podstawy prawnej, która spowodowała jego zaciągnięcie. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 03.02.2016 r., V CSK 314/15, dochodząc wierzytelności wekslowej, wierzyciel nie musi wykazywać podstawy prawnej zobowiązania, może powołać się tylko na treść weksla. Wydanie wierzycielowi weksla stwarza domniemanie istnienia w chwili jego wydania wierzytelności w wysokości sumy wekslowej i przerzuca w ten sposób ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika, gdy tymczasem w braku weksla dowód istnienia i wysokości wierzytelności obciąża wierzyciela.

W ocenie Sądu przedstawiony przez powoda weksel spełnia wszystkie przewidziane prawem cechy ważności tego dokumentu i stanowi podstawę zobowiązania wekslowego pozwanej jako wystawcy.

Cechą weksla jest – jak to wyżej wskazano – przede wszystkim jego abstrakcyjność, która polega na oderwaniu weksla od stosunku podstawowego, co oznacza, że brak, nieważność lub wadliwość stosunku kausalnego nie ma wpływu na ważność zobowiązania wekslowego. (vide: S., Komentarz do prawa wekslowego, Wyd. Prawn. 1994, k. 15; T. B., Prawo wekslowe w praktyce, k. 15)

Konsekwencją i przejawem abstrakcyjności weksla jest zatem niedopuszczalność badania istnienia, ważności i wadliwości stosunku podstawowego (art. 17 Prawa wekslowego), przy czym niedopuszczalność ta nie zależy od woli pozwanego. W tym znaczeniu abstrakcyjność ma charakter obiektywny. Zasada opisana powyżej doznaje jednakże wyjątku. Przepisy prawa wekslowego przewidują bowiem możliwość badania stosunku podstawowego w dwóch przypadkach:

- w przypadku weksla zupełnego w chwili jego wystawienia podnoszenie zarzutów ze stosunku podstawowego dopuszczalne jest wyjątkowo, gdy weksel nadal znajduje się w rękach remitenta jako pierwszego wierzyciela, bądź gdy nabywca działał świadomie na niekorzyść dłużnika, (vide: Szpunar, Komentarz do prawa wekslowego, Wyd. Prawn. 1994, k. 16; T. Borkowski, Prawo wekslowe w praktyce, k. 27),
- w przypadku weksla niezupełnego w chwili jego wystawienia (weksla in blanco), wystawionego w celu zabezpieczenia zobowiązania ze stosunku podstawowego.

W takiej sytuacji osłabienie abstrakcyjności weksla polega na dopuszczalności badania stanów faktycznych, wynikających ze stosunku podstawowego, a w szczególności tego, czy odpowiedzialność dłużnika w ramach stosunku wekslowego odpowiada jego odpowiedzialności ze stosunku podstawowego. Dopuszczalność wysuwania przez wystawcę weksla zarzutów ze stosunku podstawowego w takiej sytuacji wynika z art. 10 Prawa wekslowego. Przewiduje on, że jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że

nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Pogląd powyższy został zaakceptowany w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18.11.1970 r., I PR 407/70, stwierdził, że „weksel gwarancyjny nie jest wekslem abstrakcyjnym, lecz wekslem gwarantującym wykonanie zobowiązania, a więc kauzalnym”.

Reasumując, uznać należy za dopuszczalne badanie treści stosunku podstawowego w przypadku dochodzenia przez pierwszego wierzyciela należności z weksla in blanco przeciwko jego wystawcy.

W niniejszej sprawie powód, który jest pierwszym wierzycielem (zawarł z pozwaną umowę pożyczki z dnia 27.03.2015 r., która stanowi stosunek podstawowy), dochodził zapłaty z weksla niepełnego w chwili jego wystawienia przez pozwaną (weksla in blanco), wystawionego w celu zabezpieczenia zobowiązania ze stosunku podstawowego.

W związku z powyższym, zgłoszenie przez pozwaną zarzutów, dotyczących zarówno stosunku podstawowego – umowy pożyczki z dnia 27.03.2015 r., jak i weksla, upoważniało Sąd do badania treści tego stosunku. Nie bez znaczenia przy tym jest fakt, że pozwana posiada przymiot konsumenta. Związek między zobowiązaniem z weksla gwarancyjnego a zobowiązaniem ze stosunku „podstawowego” oznacza, że zaspokojenie jednego powoduje wygaśnięcie drugiego oraz że bezpodstawność roszczenia cywilnoprawnego pociąga za sobą bezpodstawność roszczenia, opartego na wekslu.

Powód nie udokumentował poniesienia kosztów ubezpieczenia przedmiotowej umowy, które określone zostały na kwotę 7.090,00 zł. Nie przedstawił w szczególności dowodu na okoliczność przekazania składki na rzecz ubezpieczyciela.

Wobec tego Sąd miał na uwadze rozkład ciężaru dowodu w procesie. I tak stosownie do ogólnej reguły dowodowej, zawartej w przepisie art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Na gruncie prawa procesowego odpowiednikiem art. 6 k.c. jest przepis art. 232 k.p.c., który stanowi, że strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Zgodnie natomiast z art. 3 k.p.c., strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody.

Art. 3 k.p.c. zobowiązuje strony zarówno do wyjaśnienia okoliczności sprawy (ciężar przytoczenia), jak i przedstawienia dowodów na tę okoliczność (ciężar dowodu), a także zobowiązuje do dokonywania czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami. Oznacza to powinność stron działania w toku postępowania w sposób rzetelny i zgodny z zasadą lojalności wobec strony przeciwnej oraz sądu. Wprowadzenie tego obowiązku ma zapobiegać nadużywaniu przez strony i uczestników postępowania ich uprawnień procesowych oraz pomagać w koncentracji materiału dowodowego w postępowaniu cywilnym. Wykrycie prawdy przez sąd ogranicza się w zasadzie w przeważającej mierze do przeprowadzenia dowodów, zgłoszonych przez strony, na nich bowiem spoczywa ciężar dowodu (art. 6 k.c.). Oczywiście co do zasady podejmowanie przez strony czynności procesowych w postępowaniu cywilnym nie jest obowiązkowe. Nie podejmując ich, strona musi jednak liczyć się z negatywnymi konsekwencjami, w tym z przegraniem procesu włącznie. Podkreślić należy, iż w sytuacji, gdy strona jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, powinien on być świadomy wystąpienia negatywnych konsekwencji procesowych, w przypadku, gdy powołuje mniej dowodów, niż tego wymaga materialnoprawna podstawa zgłoszonego roszczenia. Nie powinno budzić wątpliwości, że powód nie może skutecznie powoływać się przed Sądem na dokumenty, nawet gdyby ich treść była znana pozwanemu, jeżeli nie zostały przedstawione jako dowody w sprawie. Przedstawienie dowodów w rozumieniu art. 3 k.p.c. i art. 232 k.p.c. oznacza w wypadku dowodów z dokumentów po prostu ich złożenie do akt sprawy w załączeniu do pisma procesowego albo podczas rozprawy.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 03 października 2000 r., I CKN 300/00, potwierdził powyższe stanowisko, stwierdzając, że to strony obciąża obowiązek wskazania dowodów, potrzebnych do rozstrzygnięcia sprawy, stosownie do art. 3 i art. 232 k.p.c.

„Przytoczone w pozwie fakty są przedmiotem dowodu, jeżeli z punktu widzenia prawa materialnego mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Dowodzenie tych faktów jest zaś obowiązkiem samych stron (art. 6 k.c., art. 3, art. 126 § 1 pkt 3, art. 187 § 1 pkt 2, art. 232 zdanie pierwsze i in. k.p.c.). W rezultacie na stronie powodowej spoczywa ciężar instruowania procesu m. in. przez dostarczenie sądowi materiału dowodowego, na podstawie którego mógłby on przekonać się o prawdziwości faktów, uzasadniających żądanie, czyli na wykazaniu słuszności żądania.” (vide: wyrok SN z dnia 26 września 2000 r., III CKN 17/00)

W świetle powyższego Sąd uznał, że strona powodowa nie udowodniła poniesienia kosztów ubezpieczenia przedmiotowej umowy pożyczki, określonych w niej na kwotę 7.090,00 zł. W ocenie Sądu, postanowienia, dotyczące ubezpieczenia spłaty pożyczki, stanowiły ukryte koszty umowy, zaś kwota wskazana w pozycji „koszt ubezpieczenia” jedynie w nieznaczącej części stanowiła rzeczywiście uiszczoną składkę ubezpieczeniową, o ile w ogóle do przekazania składki doszło, czego powód nie wykazał. Ustalenie kosztu ubezpieczenia na sumę 7.090,00 zł. przy kapitale pożyczki 6.000,00 zł. jest całkowicie oderwane od realiów rynkowych i zasad zdrowego rozsądku.

W konsekwencji powyższego stwierdzić należy, że pozwana spłaciła całość zobowiązania, wynikającego z umowy pożyczki z dnia 27.03.2015 r. Powód dochodził kwoty 3.984,08 zł. Tymczasem koszt ubezpieczenia pożyczki, zakwestionowany przez Sąd, o który należy pomniejszyć należność powoda, wynosi 7.090,00 zł.

W związku z powyższym, na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.

SSR Agnieszka Brzoskowska